

VARGA A.:

Die Überprüfung des rezenten malakologischen Materials von A. GEBHARDT - GEBHARDT ANTAL recens malakológiai anyagának revíziója

ABSTRACT: This paper reports on the revision of the collection of recent molluscs in the JANUS PANNONIUS Museum. The material consists of more than 20.000 specimens and was collected and published by A. GEBHARDT.

GEBHARDT ANTAL /1867-1972/ a pécsi JANUS PANNONIUS Múzeum kutatója, számos állatcsoport tanulmányozása mellett rendszeresen foglalkozott a puhatestűek gyűjtésével és feldolgozásával. Malakológiai munkásságának kiteljesedése az ötvenes évekre tehető. Ennek eredménye számos cikk, melyek alapján kirajzolódik a Mecsek-hegység és Baranya megye Mollusca-faunája.

Ezt a gazdag anyagot a JANUS PANNONIUS Múzeum őrzi. Néhány genus kivételével /S. SZIGETHY ANNA: *Orcula*, *Discus*; PINTÉR LASZLÓ: *Peladilhia*, *Carychium*, *Pupilla*, *Truncatellina*, *Columella*, *Ena*; KISS EVA: *Clausiliidae*/a gyűjtemény revíziója még nem történt meg. Születésének 100. évfordulója alkalmából időszerű feladatot jelentett számunkra ennek a gazdag - fosszilis és recens - malakológiai anyagnak értékét és jelentőségét egy revízióval tovább növelni.

Munkám két részből áll. Az első részben a revízió eredményét fajonként ismertetem. Ennek lényege: a lelőhelyek betűrendben követik egymást, a gyűjtés időpontját követően, zárójelben a példányszámot tüntetem fel. Ha a zárójelen belül több szám található, ennek magyarázatául az előbbi példa szolgál. A *Bithynia tentaculata* Majláth-pusztai adatánál: /3,1=*E. leachi*/. Az első szám egy három példányos *B. tentaculata* tételt jelöl, amit GEBHARDT helyesen ítélt meg, míg a másik, 1 példányos tételt tévesen *leachi*-nek határozott. A tévesen határozott anyagot csupán abban az esetben jelzem, ha az érintett tételben egyetlen példány sem szerepel abból a fajból, amit a lelőhelycíműlén feltüntettek. Több alkalommal találkoztam, több lelőhelyről összeűrtött azonos fajú anyaggal /pl. *Felicodonta obvoluta*/, ebben az esetben a példányszámot kérdőjellel jelölöm /faji keveredés esetén az adatok közlését mellőzöm/. A második rész a revidált adatokat lelőhelyi bontásban ismerteti.

A dolgozatnak nem feladata GEBHARDT ANTAL megállapításainak /lásd irodalom/ kritikai elemzése, de a revideált adat-sorok fenti közlési rendszere segítségével a régi és az új határozások könnyen összehasonlíthatók. Sajnálatos tény az, hogy a gyűjtéseinek egy része nem található meg a Muzeumban. Az egyik dolgozatában megjegyzi, hogy rendszeresen adományozott a Természettudományi Múzeum Mollusca Gyűjteményének. Teljesen hiányzik a mátrai gyűjtése. A harmincas években végzett gyűjtéseiből mindössze néhány tételnyi található csupán /elképzelhető, hogy ezen utóbbi anyagot SOÓS Lajos-nak vagy WAGNER JÁNOS-nak ajándékozta/.

A revízió során 1442 gyűjtési egység 23.693 példányát vizsgáltam meg. A fenti anyag 115 Mollusca fajt tartalmaz. Nem került feldolgozásra a gyűjtemény meztelen-csiga anyaga, valamint a Pisidium genus. Ez utóbbi revideálását PETRÓ EDE /Buda-pest/ végzi.

Köszönettel tartozom FÜRJES IMRÉNEK az Aegopinella anyag revideálásáért, PINTÉR LÁSZLÓNAK és KROLOPP ENDRÉNEK értékes tanácsaiért és nemkülönbön UHERKOVICH ÁKOSNAK azért, hogy a gyűjtemény feldolgozását számomra lehetővé tette.

Különlegességek a gyűjteményben:

A Jaminia quadridens hazai előfordulásáról GEBHARDT /1957/ így ír: "Hársányi-hegy D-i lejtője. 1954.VI.22./4 pld./. Erős napsütésnek kitett, xerotherm terepen"/p.112/. PINTÉR LÁSZLÓ megvizsgálta az anyagot /mindössze egyetlen példány/ és "fosszilis" jelzéssel látta el. Minden hazai malakológust izgatott ez az előfordulás, de a jelzett területen, az intenzív gyűjtések ellenére sem bukkant rá senki. A gyűjtemény revíziója további érdekességeket tárt fel, melyek - talán - magyarázattal szolgálnak a Jaminia hazai előfordulásának értelmezéséhez. Ugyanerről a lelőhelyről, ugyanezen a napon több mint száz Solatopupa similis-t (= Abida frumentum illyrica) is gyűjtött továbbá Trichia striolata montana /?/ névvel, Villány: Fekete-hegy, 1955.VI.03. 3 db. Cermeilla virgata-t és 1 db. Theba pisana-t. A fenti fajok együttes előfordulásának magyarázata egyértelmű: véletlen lelőhelyi keveredés. Ugyanez mondható el a Bulgarica rugicollis Mélyvölgyi, valamint a Helicigona faustina két mecseki előfordulásáról is.

A revízió eredménye faji bontásban:

Theodoxus transversalis /C.FFR./: Mohácsi-sziget, 59.10.15./2/.

Theodoxus danubialis /C.FFR./: Mohácsi-sziget, 59.10.15./7/.

Viviparus connectus /MILLET/: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./1/; Püzes-dűlő, 57.11.11./2/; Hársányi-hegy D-i talapzat,

59.06.10./?/; Mőlked-Bédai-erdő, 59.05.19./7/; Jakab-hegy,

53.09.12./?/; Majláth-pusztá, 58.10.21./8/; Palkonya, 58.10.

14./10/; Pellérd, 57.04.29./3/; 10.28./21/; Szunyog-sziget,

59.05.21./8/.

Viviparus acerosus /BOURG./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02.

/30/; Mőlked-Bédai-erdő, 59.05.19./1=V.connectus/; Kara-

pancsa-Dunaliget, 59.06.09./6/; Majláth-pusztá, 58.10.07.

/37/; Mohácsi-sziget, 59.10.15./10/; Sumony, 58.09.30./9/,

10.28./17/; Szunyog-sziget, 55.03.17./7/, 59.05.21./47/.
Valvata cristata /O.F.MÜLL./: Harkány, 56.08.07./3/;
 Mohácsi-sziget, 59.10.15./4/; Nagyárpád, 58.09.24./80, 1=
Vallonia pulchella/; Nagyharsány környéke, nédas, 54.06.
 10./1/; Palkonya, 58.09.02./1/, 10.14./96/, 10.22./6=
Gyraulus albus/; Pécs: Botanikus-kert, 57.02.23./1/; Sú-
 mony, 58.10.28./132/.
Valvata piscinalis /O.F.MÜLL./: Drávasztára-Zaláta,
 58.10.02./17/; Karapancsa: Dunaliget, 59.06.09./616/,
 -i erdő, 59.06.10./22=V.naticina/; Majláth-puszt, 58.
 10.21./1=Sadleriana samoborensis/; Szunyog-sziget, 59.
 05.21./8=V.naticina/.
Valvata pulchella STUD.: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./1/.
Valvata naticina MENKE: Béda: Szunyog-sziget, 59.05.21.
 /1/.
Paladilhia hungarica/SOÓS/: Abaligeti barlang, 27.07.18.
 /1, csak cédula/, 30.10-12./6, csak cédula/, 53.07.16./3,
 csak cédula/, 63.01.28./2/; Mátfai barlang, 54.05.24./12=
P.gebhardti/; Mélyvölgy, 54.06.16./2=P.gebhardti/.
Lythoglyphus naticoides /C.PFR./: Mohácsi-sziget, 59.10.
 15./152=Theodoxus danubialis/; Villány: Vizes-erdő, 55.06.
 03./1/.
Bithynia tentaculata/L./: Bédai-erdő, 59.05.19./5/; Drá-
 vasztára-Zaláta, 58.10.02./80/; Harkány, 56.08.07./1=B.
leachi/; Karapancsa: Dunaliget, 59.06.09./18/, -i erdő,
 59.06.10./15/; Majláth-puszt, 58.10.07./5/, 21./3, 1=B.
leachi/; Mohácsi-sziget, 59.10.15./37/; Nagyárpád, 58.
 09.24./33/; Palkonya, 58.09.02./21/, 10.14./125, 13=B.
leachi/; Sumony, 58.10.28./37/; Szunyog-sziget, 59.05.21.
 /30/; Villány: Vizes-erdő, 55.06.03./11/.
Bithynia leachi /SHEPP./: Majláth-puszt, 58.10.21./2/;
 Mohácsi-sziget, 59.10.15./1/.
Acicula banatica/ROSSM./: Mátfai barlang, 54.05.24./1/;
 Mecsekpölöske, 56.07.23./1/; Mélyvölgy, 54.06.25./1/, 55.
 04.14./1/; Pécsujhegy, 57.11.05./1=Cecilioides acicula/.
Fagotia acicularis /FER./: Mohácsi-sziget, 59.10.15./34/.
Fagotia esperi/FER./: Mint az előző /4/.
Carychium minimum O.F.MÜLL.: Abaliget, 53.07.16./1/; Bédai-
 -erdő, 59.05.19./3/; Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./4/; Eg-
 regyi-völgy, 52.06.02./1/; Füzes-dűlő, 57.11.11./1/; Garé,
 58.05.23./2/; Hidas-völgy, 54.05.27./10/, 56.07.12./15/,
 uitt: "Csurgó", 54.05.27./25/; Mélyvölgy, 56.04.14./3/,
 uitt: II. sz. forrás, 54.05.14./21/, 06.25./5/; Mohácsi-szi-
 get, 59.10.15./3/; Nagyárpád, 58.09.24./3/; Palkonya, 58.09.
 02/2/, 10.14./4/; Pellérd, 57.10.28./1/; Pécsujhegy, 57.11.
 07./16/; Pécsvárad: Malomvölgy, 52.08.15./5/; Sumony, 58.10.
 28./2/; Szurdó, 56.05.08./2/; Takonyó-völgy, 56.08.17./5/.
Carychium tridentatum/RISSO/: Abaligeti barlang, 53.07.
 16./3/; Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./1/; Kárévari-völgy,
 53.05.28./2/; Mélyvölgy, 55.04.14./1/, uitt: II. sz. forrás,
 54.05.14./2/; Szurdó, 56.05.08./1/.
Acroloxus leucostriis /L./: Basamalom, 57.10.21./1/; Maj-
 láth-puszt, 58.10.21./2/; Palkonya, 58.10.14./3/; Pellérd,
 57.10.28./1/; Űszög-puszt, 58.05.20./2/.

Lymnaea stagnalis /L./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./2/; Jakabhegy D-i talapzat, 51.09.12./16/; Karapancsa-erdő, 59.06.10./4/; Majláth-pusztá, 58.10.07./?/, 21./1=L. palustris/; Mánfa környéke, 54.05.24./1=Succinea oblonga/; Palkonya, 58.10.14./3, 2=L. palustris/; Pellérd, 57.04.29./2/, 10.25./1/, 28./2=L. palustris/; Pécs: Botanikus-kert, 57.02.23./3=L. palustris/; Sumony, 58.09.30./1=L. palustris/, 10.28./?/; Szunyog-sziget, 59.05.21./14/.
Lymnaea palustris /O.F.MÜLL./: Basamalom, 57.10.31./2/; Bédai-erdő, 59.05.19./4/; Boki-erdő, 59.05.20./3/; Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./1/; Füzes-dűlő, 57.11.11./1/; Harkány, 56.08.07./22/; Jakabhegy D-i talapzat, 53.05.12./4/; Karapancsa: Dunaliget, erdő, 59.06.09./2/; Kihácsi-sziget, 59.10.15./3/, 16./1/; Majláth-pusztá, 58.10.07./1/, 21./1/; Palkonya, 58.09.02./3/, 10.14./53/; Sumony, 58.10.28./1/; Szunyog-sziget, 59.05.21./6/; Üszög-pusztá, 58.05.20./1=L. peregra/; Villány, 55.06.06.03./3/; Villány: Vizes-erdő, 55.06.06./1/.

Lymnaea truncatula /O.F.MÜLL./: Bédai-erdő, 59.05.19./1/; Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./3, 2=L. peregra/; Eger-völgy, 56.05.17./1/; Füzes-dűlő, 57.11.11./5/; Egregyi-völgy, 54.08.10./1=Succinea oblonga/, 56.06.26./1/; Garé, 58.05.20./1=Succinea oblonga/; Karapancsa, 59.06.10./1=Succinea oblonga/; Majláth-pusztá, 58.10.07./21/, 21./2=Succinea oblonga/; Mánfa környéke, 54.05.24./1=Succinea oblonga/; Kihácsi-sziget, 59.10.15./3/; Nagyárpád, 58.09.24./3=S. oblonga/; Palkonya, 58.10.14./21/; Pellérd, 57.10.28./76=S. oblonga/; Pécsujhely, 57.11.07./1=S. oblonga/, 9./2/; Sumony, 58.10.28./1=S. oblonga/; Szudó, 55.05.31./2/; Villány: Vizes-erdő, 55.06.06./1=S. oblonga/.

Lymnaea auricularia /L./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.21./1/; Jakabhegy D-i talapzat, 53.05.30./2/; Majláth-pusztá, 58.10.07./14=L. ovata/; Kihácsi-sziget, 59.10.16./1/; Nagyárpád, 58.09.24./67=L. ovata/; Palkonya, 58.10.14./5/; Pellérd, 57.10.28./135/.

Lymnaea peregra /O.F.MÜLL./: Abaliget, 56.08.16./1=Succ. oblonga/; Bédai-erdő, 59.05.19./1/; Egregyi-völgy, 56.06.26./10/; Eger-völgy, 56.05.17./29/; Harsányi-hegy D-i talapzat, 54.06.10./1=L. truncatula/; Hidasi-völgy, 54.05.26./3=Succ. oblonga/; Jakabhegy D-i talapzat, 53.05.30./1/; Karapancsa, 59.06.10./1/; Majláth-pusztá, 58.10.07./1/; Mánfa, 54.05.24./25/; Mánfa környéke, 54.05.24./1=Succ. putris/; Mátravári-völgy, 52.05.02./3/; Nagyárpád, 58.09.24./11=Succ. oblonga/; Palkonya, 58.09.02./1/, 10.14./826, 2=Succ. oblonga/; Pécsujhely, 57.11.07./1/, 9./5/; Sikonda, 51.09.12./10=Succ. oblonga/; Singödör-völgy, 56.07.28./10=L. palustris/; Sumony, 58.10.28./36=L. auricularia/; Szentkut, 52.05.27./5/; Szudó, 52.09.08./40/, 54.08.03./1=L. truncatula/, 55.05.31./6/; Szunyog-sziget, 59.05.21./76/; Vigánvár, 53.06.21./7/; Villány: Vizes-erdő, 55.06.03./12/, 6./3/.

Artemia hynorum /L./: Abaliget, 55.08.10./12/; Palkonya, 58.10.14./10/; Pécsujhely, 57.11.05./2/.

Farya fontinalis /L./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./320=F. fontinalis/; Bédai-tó, 59.06.10./7=L. fontinalis/;

Karapancsa: Dunaliget, 59.06.09./14=P. fontinalis/; Palkonya, 58.10.14./9/; Pécs: Balokány-tó, 56.08.27./92/; Pécs: Botanikus Kert, 57.02.23./28/.
Planorbis corneus /L./: Bédai-erdő, 59.05.19./6/; Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./?/; Karapancsai-erdő, 59.05.10./6/; Majláth-pusztá, 58.10.07./?/; Mohácsi-sziget, 59.10.16./12/; Palkonya, 58.10.14./?/; Pellérd: vízlevezető érok, 57.11.03./39/; Pécs: Botanikus Kert, 57.02.23./45/; Sumony, 58.09.30./?/, 10.28./?/; Szunyog-sziget, 59.05.21./18/.
Helisoma duryi /WETHERBY/: Pécs: Botanikus Kert, 57.02.23./45=Planorbis corneus/.
Planorbis planorbis /L./: Basamalom, 56.08.27./238/, 57.09.21./195, 6=Gyraulus albus/, 10.03./93/, 21./100/, 31./158, 4=Gyraulus albus/; Bédai-erdő, 59.05.19./6/; Boki-erdő, 59.05.20./3/; Füzes-dűlő, 57.11.11./2/; Harkány, 56.08.07./26/; Jakabhegy D-i talápat, 51.09.12./6/; Karapancsa, 59.06.10./12/; Majláth-pusztá, 58.10.21./15/; Nagypád, 59.09.24./42/; Nagyharsány környéke, 54.06.10./50/; Palkonya, 58.09.02./36, 2=Gyraulus albus/, 10.14./68/, 22./2=Gyraulus albus/; Pellérd, 57.10.28./13, 2=Gyraulus albus/; Sumony, 58.09.30./27/, 10.28./24/; Szunyog-sziget, 59.05.21./5/; Úszög-pusztá, 58.05.20./73/; Villány, 55.05.27./26/, 06.03./31/; Villány: Vizes-erdő, 55.06.06./1=G. albus, 1=Segmentina nitida/.
Planorbis carinatus O.F.MULL.: Majláth-pusztá, 58.10.07./9/, 21./1=P. planorbis/.
Anisus septemgyratus /ROSSH./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./9=A. leucostoma/; Majláth-pusztá, 58.10.21./1, 2=A. vortex/; Mohácsi-sziget, 59.10.16./4=A. vortex/; Palkonya, 58.09.02./15, 1=A. vortex/, 10.14./44/; Sumony, 58.10.28./9/.
Anisus spirorbis /L./: Abaliget, 56.07.16./14, 1=A. vortex/; Basamalom, 56.08.27./28, 2=A. vortex/, 09.21./3=Gyraulus albus/, 10.21./346/, 31./41=Planorbis planorbis, 446 juv.=Valvata cristata/; Bédai-erdő, 59.05.19./1, 4=A. leucostoma/; Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./1, 2=A. leucostoma/; Garé, 58.05.23./170/; Füzes-dűlő, 57.11.17./16/; Karapancsa: Dunaliget, 59.06.09./10=A. leucostoma/; Kardosfa: Ropolyi-erdő, 57.09.01./73=A. vortex/; Karapancsa, 59.06.10./7=A. leucostoma/; Majláth-pusztá, 58.10.21./3/; Mánfa, 54.05.24./132/, 55.05.11./74/; Mohácsi-sziget, 59.10.16./21=A. leucostoma/; Nagypád, 58.09.24./9, 10=A. vortex/; Palkonya, 58.09.22./2=A. leucostoma/, 10.13./1/, 14./22/, 22./1=Gyraulus albus/; Pellérd, 57.04.29./26/, 10.28./18, 1=G. albus/; Pécs: Botanikus Kert, 57.02.23./2=A. vortex/; Pécsujhegy, 57.11.05./121 juv.=Valvata cristata/, 11.07./2=A. vortex/; Pécsujhegy, 57.11.05./121 juv.=Valvata cristata/, 11.07./1=Gyraulus albus, 171 juv.=Valvata cristata/; Sántosi-erdő, 57.09.03./11=A. vortex/; Sumony, 58.10.28./8, 11=A. vortex/; Szentbalázsi-erdő, 57.09.04./3=A. vortex/; Tókaj-pusztá, 57.08.31./1=A. vortex/; Villány, 55.06.03./18/.
Anisus vortex /L./: Mohácsi-sziget, 59.10.16./1/.
Anisus vorticulus /TROSCHEL/: Majláth-pusztá, 58.10.07.

/11=A.vortex/, 21./1/; Sumony, 58.10.28./2=A.septemgyratus;
 Üszög-pusztá, 58.05.20./7=A.leucostoma.
Gyraulus albus /O.F.MÜLL./: Bédai-erdő, 59.05.19./1/; Dráva-
 sztára-Zaláta, 58.10.02./3, 11=Segmentina nitida/; Karapan-
 csa, 59.06.10./10/; Kardosfa-Ropolyi-erdő, 57.09.01./1/; Haj-
 láth-pusztá, 58.10.07./1/; Lohácsi-sziget, 59.10.15./6/, 16.
 /2/; Nagypád, 58.09.24./13/; Palkonya, 58.09.02./6/, 10.14.
 /1/; Sumony, 58.10.28./20/; Szunyog-sziget, 59.05.21./1/.
Gyraulus laevis/ALD./: Nagypád, 58.09.24./6=G.albus; Pal-
 konya, 58.09.02./1=G.albus; Sumony, 58.10.28./10=G.albus;
 Szunyog-sziget, 59.05.21./1=G.albus.
Gyraulus crista/L./: Basamalom, 57.10.21./1/, 31./5/; Kara-
 pancsa, 58.06.10./1/; Nagypád, 58.09.24./1/; Palkonya, 58.
 10.15./1/; Pellérd, 57.10.28./1/; Sumony, 58.10.28./3/; Üszög-
 pusztá, 58.05.20./8/.
Hippeutis complanatus/L./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./3=
 Segmentina nitida/; Harkány, 56.08.07./1/; Palkonya, 58.10.14.
 /13/; Sumony, 58.10.28./8=Segmentina nitida/; Szunyog-sziget,
 59.05.21./1/; Üszög-pusztá, 58.05.20./13/.
Segmentina nitida/O.F.MÜLL./: Basamalom, 57.10.21./2/; Har-
 sányi-hegy D-i talapzat, 54.06.10./61/; Hajláth-pusztá, 58.
 10.21./1/; Kélyvölgy, 51.09.11./2/; Lohácsi-sziget, 59.10.16.
 /1/; Nagyharsány környéke, nádas, 54.06.10./174/; Palkonya,
 58.09.02./5/, 10.14./402/; Sumony, 58.10.28./13/; Szunyog-
 sziget, 59.05.21./9/; Üszög-pusztá, 58.05.20./74/; Villány:
 Vizes-erdő, 55.06.06./1/.
Ferrissia wautieri/MIROLLI/: Basamalom, 57.10.31./6=Acro-
 lorus lacustris/; Karapanca, 59.06.10./=A.lacustris/; Haj-
 láth-pusztá, 58.10.07./1=A.lacustris/; Sumony, 58.10.28./1,
 Lymnaea szájadékában/.

VARGA ANDRÁS

Mátra Múzeum
 Gyöngyös
 Kossuth u.40.
 H-3200 Ungarn